

Dvojdomček

Ladislav Kováč

Česi a Slováci ostávame súrodencami, či chceme alebo nie. Priateľstvo si môžeme slobodne vytvárať i slobodne rušiť. Súrodencstvo nie - to je nám pridelené osudom. Neutečieme si.

Nepustí jazyk. Blízky; skoro rovnaký. Nezdíeľame cezeň iba vecné údaje, ale aj emócie. Nie iba jeho slová, i jeho citové konotácie, hudbu. „Slnko jak koráb v ohnivých vodách plá pod oblohou.“ „Noc se chvěla jako prerie pod údery hvězdní artillerie.“ Má vlast. Žalm zeme podkarpatskej. O koľko sme obidvaja bohatší!

Nepustia dejiny. Stáročné dejiny spoločného písaného jazyka a spoločnej kultúry. Súhra - až k neuvereniu - spoločného vzdoru v auguste 1968 a spoločnej eufórie v novembri 1989. Testament spoločného štátu a na ňom krv tých Čechov a Slovákov, čo za tento štát položili životy.

Nepustia tí, ktorí nás oboch zviazali prikázaním humanizmu a európanstva: Jan Ámos Komenský, Tomáš Masaryk, Milan Štefánik.

Rozpadla sa nám spoločná domácnosť, lebo pri súrodeneckom spore sme akosi pozabudli na to, že sme nerovnakého veku. Jeden - už skoro dospelý: rozšafný, mudrlantský, múdry. Druhý - výrastok, skade ruka stade noha. Čo už len stačil povyvádzať odvtedy čo sa pred siedmimi rokmi postavil na vlastné nohy! No dieťa je to zdatné, a učí sa rýchlo. Aj keď pritom robí kotrmelce. Nezbeda. Nedalo sa presvedčiť, že pec je horúca, kým sa na nej poriadne nepopálilo. Čo už - vari odnepamäti takto deti dokazovali svoju životaschopnosť.

Slovensko dozrieva. Čas súri: Európa ostane otvorená nakrátko a imperiálne Rusko sa zas stavia na nohy. Preto nie je doba na urazenosť, na gestá zhrdenej lásky, na ľahostajnosť predstieranú či skutočnú. A ak sa niekto škodoradostne pochechtáva, alebo ak sa zrieka nezrelého súrodenca len za to, že mu pred svetom robí hanbu, zhadzuje sám seba.

Slovensko potrebuje české pochopenie. Záujem. Kritiku. Rady. Pomoc. Dnes najdôležitejšie: podporu na medzinárodných fórach. Nech to neznie pateticky: aj to, čo v dejinách československého súžitia nikdy nechýbalo a čo ich robilo dojímavým krásnymi – súrodeneckú lásku.

Páči sa mi iná metafora nášho vzťahu: metafora českého a slovenského dvojdomku. Prišiel s ňou Petr Pithart, keď sa snažil zachrániť Československo. Hoci sme ho poväčšine nechceli, tak ho tu teraz, dvojdomec, máme. Aj keď v inej podobe než si predstavoval Pithart. Jedna polovica je už skoro hotová, už sa len interiéry dokončujú. Druhá je hrubou stavbou, bez omietky a bez strechy. Až si ho raz spoločne dobudujeme, bude to možno pekný dvojdomček. Budeme dospelými, rovnocennými partnermi, budeme si poskytovať podnety a bude nám dobre.

(Luhačovice Vlada Čecha, 8. 2. 1997)